

Kataluna Esperantista

NUMERO 335 (101)
KVINA EPOKO
JULIO-SEPTEMBRO 2005

Amasa IJK

Septembraĵ aranĝoj

Nova flugfolio

KEJ plenvelas

Trioje en Indymedia

Intervjuo al aktivuloj

En defenza del francès

*El multilingüisme
de la dreta*

El fugitiu

L'esperanto, una llengua artificial?

L'esperanto és, certament, la llengua artificial per antonomàsia. El terme artificial, aplicat a una llengua, desperta, però, passions: en un món en què estem envoltats d'objectes ben poc naturals, i encara més en una espècie que, com la nostra, es caracteritza per la creació d'eines –artificials–, no semblaria que aquest adjectiu pogués fer arrufar el nas a ningú. Però, aplicat a una llengua, essent la parla un altre element substancial dels humans, sembla que sigui així, fins i tot en el temps en què l'anomenada enginyeria lingüística es fa més i més present en la nostra vida amb diccionaris electrònics, correctors ortogràfics i gramaticals o traductors automàtics. Analitzem, però, el grau d'artificialitat de l'esperanto i, potser, ens emportarem alguna sorpresa.

Analitzem el grau d'artificialitat de l'esperanto i, potser, ens emportarem alguna sorpresa.

Pensem primer en la llengua, un concepte que, tot i que l'utilitzem cada dia, no deixa de ser una extrapolació. L'únic fet palpable i real és la parla de cadascú, individual i diferenciada: no hi ha dues persones que parlin exactament de la mateixa manera, ni tan sols si es tracta de germans. És clar que les petites diferències existents no solen impedir la comunicació amb els veïns,

i del conjunt de parles individuals intercomprensibles se n'indueixen entitats genèriques com llengües o dialectes. Aquestes generalitzacions no deixen de tenir un punt d'arbitrarietat, com veiem en els continus lingüístics, com el de la Romània, on des de Galícia fins a Valònia o Calàbria tothom es podia entendre amb els veïns, de manera que les fronteres lingüístiques eren poroses, difuses, artificials.

Segueix a la pàgina 16 ➤

**La kataluna
esperanto-movado
okulfrape kreskas,
fariĝas pli diversa
kaj pozitive evoluas**

Pli antaŭen!

Delonge la kataluna esperanto-movado komprenis, ke esencas agadi ekster esperanto-framoj, por fariĝi iom rimarkata. La vojo estis klara jam en la 90aj jaroj, kiam aperis la revuo *Frequències* en la kataluna (1990-1993), aŭ dum la kataluna kongreso de Mataró en 1995, kun la partopreno de Jordi Petit kaj Juan de Dios Ramírez Heredia, aŭ dum la konferenco pri “La lingva problemo en Eŭropa Unio” de 1999 kun reprezentantoj de preskaŭ ĉiuj parlamente reprezentitaj politikaj partioj kaj de renomaj lingvistoj kiel Xavier Lamuela, Miquel Siguan, Jordi Solé kaj Lluís de Yzaguirre.

En la du lastaj jaroj plimultiĝis la partopreno en surstrataj foiroj kaj aranĝoj, pluraj informiloj estis eldonitaj, *Kataluna Esperantisto* parte ekaperis en la kataluna, estis eldonita kaj distribuita tra bibliotekoj la dulingva libro “Els inicis del moviment esperantista a Catalunya – La komenca esperanto-movado en Katalunio”, kaj ni multe aperis en la amaskomunikiloj.

Tamen mankas longedaŭra, regula interrilatado kun aliaj movadoj: de jaroj KEA fruktedone membras en la Federacio de Katalunaj Organizaĵoj Internacie Agnoskitaj, sed mankas fortoj por aliĝi kaj tenadi rilatojn kun la Federacio de NRO pri Homaj Rajtoj. Same, ni tre konscias, ke necesas partopreni ne nur en Indymedia Barcelono, sed ankaŭ en la du grandaj novaĵ-retejoj de la kataluna asociaro, entitats.info kaj canalsolidari.org, sed ankaŭ por tio fortoj ankoraŭ ne sufiĉas.

La kataluna esperanto-movado okulfrape kreskas, fariĝas pli diversa kaj pozitive evoluas. Ideoj ne mankas kaj la direkto ŝajnas klara. Necesas bone plani la paŝojn, por kiel eble plej trafe plu kreski.

Hektor Alos i Font

En ĉi tiu numero kunlaboris: Carles Verdugo, Christian Pinard, CNT Maresme, Darío Rodríguez, Ferriol Macip, Francesc Poblet, Gerard Escuer, Josep Enric Peres, Guillem Sevilla, István Ertl, Joan Català, Joan Inglada, Joan Ramon Guiñón, Jorge Camacho, Llibert Puig, Lluís Batlle, Manuel de Seabra, Pau Climent, Ramon Perera, Roger Prieto, Xavier Margais.

Registrita ĉe “Generalitat de Catalunya” en la unua sekcio per n-ro 5785
Membro de FOCIR (Federacio de Katalunaj Organizaĵoj Internacie Agnoskitaj)

Peranto de: UEA (revuoj Esperanto, Kontakto kaj libroj), FEL (revuo Monato kaj libroj), IKEL (revuo Etnismo), La Kancerkliniko, La Ondo de Esperanto, Scienca Revuo, Komencanto, Juna Amiko, Internacia Pedagogia Revuo, La Gazeto, Fonto, Literatura Foiro, Heroldo. Ni peras ankaŭ aliajn revuojn.

Apartat/Poŝtkesto 1008
08200 Sabadell (Vallès Occidental), Catalunya/Katalunio
Tel. 937 109 636; Fakso: 937 163 633

Ret-adreso: kea@esperanto-ct.org
Ret-paĝo: www.esperanto-ct.org
Ret-listo: Aliĝoj ĉe listestro@esperanto-ct.org

Kotizoj por la jaro 2005: Individua Abonanta Membro 36 eŭroj; Individua Subtenanta Membro 72 eŭroj; Individua Dumviva Membro 720 eŭroj; Kolektiva Membro 72 eŭroj; Juna Membro 24 eŭroj.
Banko: Caixa d’Estalvis i Pensions de Barcelona Agència 461 Sabadell, Kontonumero: 2100 0461 90 0200055053
IBAN: ES95 2100 0461 9002 0005 5053
Konto UEA: kaea-b
CIF: G-58338567

Plenumkomitato de KEA: Prezidanto: Josep Franquesa; sekretario: Hektor Alos i Font; kasisto: Òscar Puig; komitatanoj: Arnau Massanes, Llibert Puig, Mateu Vic, Neus Moly, Ramon Perera.

Kontrola Komisiono: Christian Pinard, Luz Vázquez, Sylvie Roques.

Kataluna Esperantisto: Hektor Alos i Font; esperantlingva revizianto: Ramon Perera; katalunlingva revizianto: Josep Enric Peres i Blesa; kompostanto: Ferriol Macip i Bonet.

La artikoloj publikigitaj en *Kataluna Esperantisto* ne nepre esprimas la starpunkton de KEA, se ili ne estas subskribitaj ĝianome.

Kataluna Esperanto-Junularo:

Registrita ĉe “Generalitat de Catalunya” en la tria sekcio per n-ro 102-AJUV. Landa sekcio de TEJO. CIF: G-58964461

Ret-adreso: kej@esperanto-ct.org
Ret-paĝo: www.esperanto-ct.org/kej
Ret-listo: Aliĝoj ĉe www.moviments.net/cgi-bin/mailman/listinfo/kej

Estraro: Prezidanto: Lluís Batlle; vicprezidanto: Pau Climent; sekretario: Joan Català; kasisto: Roger Prieto.

Impres a/Presita ĉe: Copimatge, Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental), Tel. 935 892 368. Dipòsit Legal: B-27362 - 1982

Katalunoj en IJK

Dudek katalunoj partoprenis la Internacian Junularan Kongreson en Pollando. Tia kvanto ne estis atingita de deko da jaroj, same kiel la ĉi-jara IJK, kun ĉ. 500 aliĝintoj, rezultis la plej amasa de post 1988. Alia rimarkinda aspekto estis la diverseco de la devenoj, pro kiu katalunoj fariĝis la kvina grupo en la kongreso laŭ aliĝoj, malantaŭ rusoj, francoj, poloj kaj germanoj.

KEJ-anoj denove partoprenis la komitat-kunsidojn de TEJO per sia nova A-komitato Joan Català, el Benicàssim. Tre vigla fariĝis ankaŭ la prezento de la kataluna, kune kun la okcitana, en la lingva festivalo okazinta dum la kongreso.

Nun, partoprenintoj ekplanas, kiel ne maltrafi la venontan IJK en la allogega Sarajevo.

Komuna fotiĝo en IJK

Barakoj en Sabadell

De la 2a ĝis la 4a de septembro, kadre de la urbofesto de Sabadell, okazis la tradiciiĝantaj junularaj barakoj, kie ĉiunokte ĝis la sesa matene, oni aranĝis koncertojn kaj estis la plej malfrua renkontiĝejo de gejunuloj. 25 barakojn prizorgis 25 asocioj, inter ili KEJ.

Laŭlonge de tri sinsekvaj noktoj dudeko da homoj preparis la budon kaj deĵoradis en ĝi, vendante bieron kaj ĉiajn aliajn trinkaĵojn. Danke al kunlaboro kun aktivuloj de RAWA, la Revolucia Asocio de la Afganaj Virinoj, la budo proponis ankaŭ tieajn manĝaĵojn kaj trinkaĵojn, kiuj plihomigis la celitan internaciecon per larĝa sortimento de multlandaj ebriigaĵoj.

Kvankam oni disdonis flugfoliojn kaj vendis stel-pinglojn kaj iom da esperantomuziko, la ĉefa celo de la budo estis, ke esperantistoj aperu tut-normale apud multaj aliaj asocioj en junulara medio. La celon ni plenumis, sed la celo nin konsumis, ĉar, pro manko de sperto, la aranĝo montriĝis deficitata, kiam oni certis pri relative granda profito. Tamen ekzistas la deziro denove ripeti la sperton en la venonta jaro, ĉu en Sabadell, ĉu aliuurbe.

Rahman kaj Xavi deĵoras en la KEJ-barako

Asoci-foiro en Barcelono

La 11an de septembro, KEA havis budon en la Asoci-Foiro apud la Triumfa Arko en Barcelono. Temas pri la kvara sinsekva jaro, en kiu la asocio Gent de la Terra organizas tian aranĝon, kaj la dua, en kiu KEA partoprenas.

Dum la tuta tago miloj da homoj pasis antaŭ la budoj, i.a. danke al la proksimeco de la monumento al Rafael Casanoves kaj la Citadel-Parko, kie okazas la plimulto de la ĉefurbaj aranĝoj dum la nacia tago.

La budoskipo, renoviĝanta laŭlonge de la tuta tago, distribuis kelkcenton da flugfolioj kaj inform-materialo.

Kongreseto en Barcelono

De vendredo 16a ĝis dimanĉo la 18a de septembro okazis la t.n. Esperanto-Tagoj de Barcelono. La tria renkontiĝo de KEA de la jaro denove fariĝis 80-homa kongreseto danke al la impeto de KEJ.

La Esperanto-Tagoj sekvis la strukturon de la marta renkontiĝo en Mataró: ili estis senpagaj kaj malfermitaj al la publiko. Sabato, kiam disvolviĝis la kerno de la programo, okazis tri samtempaj aranĝoj planitaj por tri malsamaj lingvoniveloj: plenaj komencantoj, progresantoj kaj fluaj parolantoj. Partoprenis homoj ĉiuaĝaj, de 17 ĝis 71 jaroj; el preskaŭ la tuta Kataluna Landaro kaj eksterlandanoj el sep malsamaj naciecoj; delongaj esperantistoj, memlernantoj por la unua fojo aŭdintaj esperanton, mezlernejanoj verkantaj klaslaboraĵojn pri esperanto kaj scivolemuloj.

La aranĝo pruvis, ke la marta sukceso en Mataró ne estis miraĝo, sed ke okulfrapa kresko havas solidan grundon post plurjara laboro. Novaj homoj serioze ekativas: dum la aranĝo okazis ne nur dudeko da kursoj, prelegoj kaj diskutoj kaj du ekskursoj, sed estis tempo ankaŭ por renkontiĝo de liberecanoj, kunveno de valenciaj aktivuloj, ateliero por novaj Indymedia-tradukantoj

kaj asembleo de KEJ, kie nova estraro estis elektita.

El gazetara vidpunkto, la renkontiĝo ne montriĝis sukcesa, kvankam aperis informo pri ĝi en la kvartala gazeto *La campana de Gràcia* kaj Ferriol Macip estis intervjuita dum kvaronhoro en Ràdio Gràcia.

fmb / red

Nova flugfolio

Okaze de la septembra aranĝ-maratono, KEA eldonis novan flugfolion, kiuj aldoniĝas al la du aperintaj aprile por la librotago. Per klaraj strekoj, uzante metaforon de granda fiŝo glutanta la malgrandajn, la informilo, dezajnita de Guillem Sevilla, reklamas la taŭgecon de esperanto kiel rimedo kontraŭ lingvopereado. La flugfolio estis eldonita en du malsamaj formatoj, kiel du-flanka A5-flugfolio kaj kiel kvarpaĝa A6-kajereto, kaj distribuita ĉefe en la barakoj de Sabadell kaj la asoci-foiro de Barcelono.

La festo de Gràcia en esperanto

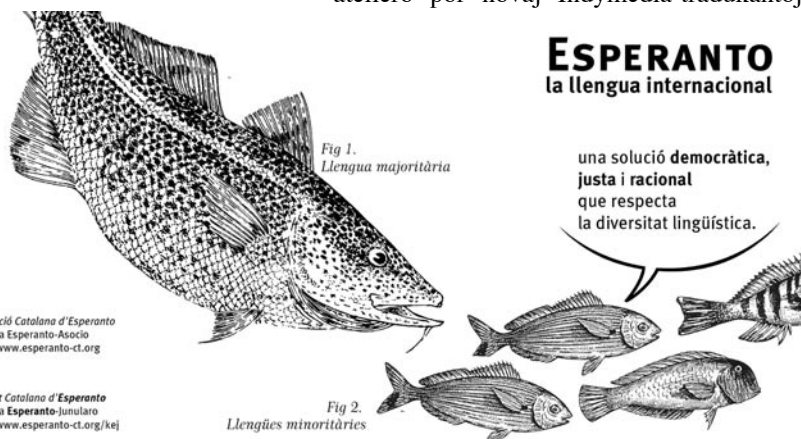
Kiel en pasintaj jaroj, en la TTT-ejo de la ĉeffesto de Gràcia, www.festamajordegracia.org, eblas legi mallongan priskribon en esperanto de tiu milion-homa aranĝo, kiu etendas sin tra tuta semajno. La tradukon faris jam antaŭ kelkaj jaroj Ferriol Macip, kaj la TTT-fakuloj mem ĝisdatigas ĝin ĉiujare.

Dum la ĉi-jara festo, akompanante ĉuvaŝajn esperantistojn, renkontiĝis deko da lokaj junuloj, kiuj, krom amuziĝis, ankaŭ disdonis flugfoliojn.

Kurs-fina vespermanĝo

La pasintan 1an de julio okazis la kursfina vespermanĝo en la sidejo de Centro de Esperanto Sabadell kun partopreno de 24 gesamideanoj ĉefe el Sabadell, sed ankaŭ el Castellar, Terrassa, Barcelono kaj Ripollet. Kun tre refreŝiga menuo kaj bonega etoso la rendevuo disvolviĝis tre kontentige kaj amike.

ces

Asociació Catalana d'Esperanto
Kataluna Esperanto-Asocio
<http://www.esperanto-ct.org>

Jovenut Catalana d'Esperanto
Kataluna Esperanto-Junularo
<http://www.esperanto-ct.org/kej>

KEJ asembleas

KEJ kvazaŭ refondiĝas dum la kuranta jaro. La marta kunveno en Mataró montriĝis turnpunkto danke al la engaĝiĝo de novaj homoj. En la asembleo okazinta dum la septembra renkontiĝo en Barcelono, nova estraro estis elektita, kun Lluís Batlle (Garrotxa), prezidanto, Joan Català (Plana Alta), sekretario, kaj Roger Prieto (Barcelonès), kiu restas en sia kasista posteno. Agas kiel vicprezidanto Pau Climent (Marina Baixa), mem prezidanto de la nov-fondita València Esperanto-Junularo, en kiu ankaŭ Joan Català sekretarias kaj Vicent Gimeno postenas kasiste. Joan Català estas ankaŭ la komitatano de KEJ en TEJO.

La asembleo informiĝis pri la stato de la asocio, kaj pritraktis, kiel plej trafe diskoniĝi la lingvon per novaj esperanto-varoj.

Nova TTT-ejo de KEJ

Estas kreita la TTT-ejo de KEJ ĉe www.esperanto-ct.org/kej. Ĝin programis Joan Català kaj dezajnis Guillem Sevilla. La enhavojn prizorgis ĉefe ambaŭ. Temas pri ege alloga plenfunkcia TTT-ejo memstara, kvankam aperanta kiel sub-adreso de la retpaĝaro de KEA. Ĝi prezentas la katalunan esperantistan junularon, sed ankaŭ la katalunan movadon ĝenerale, kaj entute esperanton. Iom post iom ĝi riĉiĝos per pliaj kaj pliaj dokumentoj, kaj fariĝos utiliga biblioteko por interesitoj kaj aktivuloj. Novaĵoj estas ankaŭ bone reliefigitaj, kio donas al la TTT-ejo senton de aktualeco kaj vivanteco.

Plenvelas la KEJ-listo

Kiel anoncote en nia pasinta numero, la ret-listo de KEJ ekfunkciis komence de marto, tuj post la renkontiĝo en Mataró. Post duonjara funkciado, ĝi jam kunigas 42 retulojn, kaj montriĝis utiliga ilo por la organiziĝo de la junaj katalunaj esperantistoj. Pri ĝia vigeleco atestas 142 mesaĝoj senditaj de 17 membroj dum septembro. La liston mastumas Xavi Batlle, el Sabadell, kaj eblas aliĝi al ĝi el la ret-paĝo www.moviments.net/cgi-bin/mailman/listinfo/kej.

KEJ-anoj asembleas

Nova domajno .cat

La ret-domajno .cat estis oficiale akceptita de la Internacia Organizo por Asignitaj de Nomoj kaj Nombroj la 15an de septembro. Temas pri sufikso evidentigonta, ke la enhavo de la TTT-ejo rilatas al la “kataluna lingva kaj kultura komunumo”, kio por la unua fojo estis akceptita por senŝtata nacio. La peton subtenis 68 000 individuoj kaj pli ol 800 asocioj konsulteblaj en la retejo www.puntcat.org. KEA estis unu el la aliĝintoj, kaj planas ŝanĝi siajn ret-adresojn esperanto-ct.org al esperanto.cat, kiam la nova domajno ekfunkcios, fine de la kuranta jaro.

*Nova KEJ-logotipo.
La renovigo de KEJ montriĝas ankaŭ
en la nova asocia emblemo,
dezajnita de Guillem Sevilla.*

Nova kurso en Premià de Mar

Kiel pasintjare en Mataró, komenciĝos ĉi-oktobre kurso de esperanto en Premià de Mar, organizita de la loka grupo de la sindikato CNT kun la subteno de KEA. La antaŭenpaŝo dankindas al la aktivuloj de CNT en Mataró, kiuj en majo tre pozitive diskonigis sian pasintjaran sperton kaj fruktodonan kunlaboron kun KEA al ĉiuj aliaj grupoj de la sindikato en Katalunio. Ĉi-jare denove okazos kurso en Mataró, prizorgita de kelkaj ekslernantoj, sukcesintaj bonege posedi la lingvon.

Joventut Catalana d'Esperanto
Kataluna Esperanto-Junularo
www.esperanto-ct.org/kej

Jam tri Indymedia-projektoj uzas esperanton

Kion signifas 'informi'?

Spektante televidon, vi vidas homojn, kiuj parolas rekte al vi kaj rakontas multajn okazaĵojn de la mondo aŭ de via regiono, sed vi ne povas respondi al ili, vi ne povas publike opinii. Kiam vi aŭskultas radioprogramon, ĵurnalisto rakontas novaĵojn al vi, sed vi ne povas diri publike vian propran opinion. Legante novaĵojn en ĵurnalo, vi povas kredi, ĉu tiuj novaĵoj estas veraj aŭ ne, sed vi ne povas skribi publike vian opinion en tiu ĵurnalo. Do, de la komenco de la ĵurnalismo, jaron post jaro, ni alkitimiĝis al la sistemo "unu homo informas kaj alia nur legas", kaj oni pensas, ke tio estas la plej bona sistemo por informi al la mondo pri la mondo. Tio estas nur "fermita informo". Partoprenas nur unu flanko.

Indymedia kreis alian sistemon. Indymedia, helpe de interreto, kreis sistemon por libera informado. Kion tio signifas? En Indymedia ĉiu homo povas publikigi siajn novaĵojn, tekstojn, fotojn aŭ videojn... sed ankaŭ aliaj homoj povas respondi al tiuj novaĵoj. Tio estas "malfermita informo". Ambaŭ flankoj aktive partoprenas.

Kio estas Indymedia?

Sendependa Centro de Amas-komunikiloj (SCA) estas internacia reto de sende-

pendaj produktantoj de novaĵoj, kiuj zorgas kaj estas engaĝitaj pri la konstruado de socio libera, egaleca kaj respektanta la naturon.

Ĝi estis kreita origine en Seatlo kiel alternativa rimedo por raportoj pri la eventoj fiaskigintaj la t.n. Kunsidon de la Jarmilo de la Monda Organizaĵo pri Komerco en novembro 1999. La ideo konsistis en retpaĝo, kiu ricevados kaj konservos videojn, son-dosierojn, bildojn kaj tekstojn, kiujn povus publikigi kaj reprodukti sen kopirajtoj iu ajn homo aŭ amas-komunikilo sen komerca profitcelo. Nuntempe, ekzistas tri SCA uzantaj esperanton: Brazilo, Barcelono kaj nun Belorusio.

Nun, ni bonvenigas la belorusan Indymedia

Antaŭ kvar monatoj, belorusiaj volontuloj ekis la projekton de SCA Belorusio por divastigi la "liberan informadon" en

sia lando. Ili uzas kvin lingvojn: belorusan, esperanton, anglan, rusan kaj ukrainan, sed la belorusa estas la ĉefa lingvo de la projekto. Post du-tri semajnoj, la projekto plene oficialiĝos en la mondreto Indymedia.

Kiel eblas kunlabori?

Eblas partopreni per diversaj manieroj, depende de viaj kapablo kaj disponebla tempo. Vi povas esti nur eventuala kontribuanto, publikigante de tempo al tempo artikolojn en la hejma-paĝo. Se vi ŝatas skribi kaj volas fari esploraŭ inform-raportojn pri eventoj, vi povas partopreni la kolektivojn pri eldona politiko kaj disvastigo. Vi povas ankaŭ helpi per periodaj tradukadoj de naciaj lingvoj al esperanto, ekzemple.

Joan Català

(Volontuloj de la barcelona SCA kore brakumas la samideanojn de la belorusa SCA: "la informo estos libera, aŭ ne estos informo".)

Indymedia-projektoj uzantaj esperanton:

- SCA Brazilo: brazil.indymedia.org
- SCA Barcelono: barcelona.indymedia.org
- SCA Belorusio: belarus.indymedia.ru

Fariĝu subtenanta membro de KEA

Subtenantoj minimume kotizas duoble,
kaj dank'al ili ni povas pli glate daŭrigi nian agadon

skribu al: kea@esperanto-ct.org

Laboraĵoj pri esperanto

La lasta eduk-reformo enkondukis, ke mezlernejoj en siaj du lastaj jaroj devos verki t.n. esploralaboraĵon. La lernanto devas esplori temon dum pluraj monatoj, kaj i.a. pruvi ĝian kapablon strukturi kompleksan datumaron kaj serĉi en bibliotekoj. Ĉiujare ni ekscias pri du-tri junuloj okupiĝantaj pri esperanto, kiujn KEA helpas orientiĝi kaj malfermas sian bibliotekon en Sabadell. Sendube, la plej interesa ĝisnuna esploro estis tiu de Ricard Guasch pri la historio de la esperanto-movado en Gran Penedès. Ĉi-jare kvin homoj komencis siajn esploralaborojn, kio estas malgranda sed rekorda nombro, kaj kelkaj partoprenis la Esperanto-Tagojn en Barcelono, kies strukturo montriĝas ideala por ili. La fakto, ke tri el ili estas el Maresme kredeble ŝuldiĝas al la granda agado en Mataró dum la pasinta lernoĵaro.

Resumo en esperanto

La TTT-ejo de la ekologia kurier-kooperativo Trèvol (www.trevol.com) havas mallongan resumon pri la agado de la entrepreno en pluraj lingvoj – hispana, franca kaj angla –, al kiuj aldoniĝis esperanto.

Vilaĝfestaj paroladoj

Eble por la unua fojo esperantisto estis honorigita fari malferman paroladon en vilaĝfesto. Tio okazis en septembro, sed ne al unu homo, sed eĉ al du. Josep Franquesa, KEA-prezidanto, prelegis la 15an en sia naskiĝvilaĝo, Sant Feliu de Codines, dum Bàrbara Suau, aktivulino de Majorka Esperantistaro, paroladis en Bunyola, sia vilaĝo, la 17an. Suau interesege ligis la vilaĝ-festojn kun la cetera popola heredaĵo, dum Franquesa prezentis esperanton samtempe kiel mond-transforman utopion kaj kiel praktikan rimedon.

Literatura revuo pri Devi kaj Seabra

La literatura revuo *Els Marges* (numero 76, printempo 2005), publikigis 26-paĝan artikolon de prof. Víctor Martínez Gil titolitan “Leteroj de Salvador Espriu al Vimala Devi

kaj Manuel de Seabra”. En ĝi eblas i.a. legi pri la procezo de traduko de la fama poemlibro “La Taurofelo” de Espriu al la portugala kaj esperanto. La esperanto-traduko restas neeldonita.

Monato pri Andoro

La septembra numero de la magazino *Monato* surprizis pro sensacia novaĵo frontpaĝa: “Andoro ne estas Monako”. La geografian malkovron ni ŝuldas al nia samasocio, la topografo Gerard Escuer, kiu artikolas pri la lastaj parlamentaj balotoj en la pirenea princplando.

“Esperantistoj ne konas la realon”

Kiel Gerard Escuer, ankaŭ Hektor Alos trafis sensacieman redaktoron de revuo. Lia artikolo, kie li esprimas ioman elreviĝon pri esperantistoj kiel efektivaj defendantoj de lingva diverseco, aperis la 20an de septembro en la reta revuo *Libera Folio* sub la titolo “Esperantistoj ne konas la realon”. Ĝi vekis kelke da polemiko en la revuo.

IKEL-estranano

Hektor Alos estis elektita estrarano de la Internacia Komitato de Etnaj Liberecoj dum la pasinta Universala Kongreso en Vilno. Katalunoj havas longan tradician rilaton kun tiu organizaĵo, fondita en Barcelono. Nuntempe ĝia revuo, *Etnismo*, vige redaktita de Nicole Margot, estas presata en Katalunio, zorge de Llibert Puig, ankaŭ plurjare estrarano de IKEL.

Bàrbara Suau prelegas

Lluís Batlle, prezidanto de KEJ, kaj Onjo Ĉerņiŝova, rusa esperanto-aktivulino, geedziĝis en Moskvo la 7an de septembro.

Josep Franquesa kaj Mundeta Gòdia partoprenis la 4an Azian Kongreson en Katmando.

Omaĝo al murditoj

Dimanĉon la 18an de aprilo en Bunyola, estis omaĝitaj la respublikanoj murditaj en la komenco de la interna milito, kaj entombigitaj en komuna foso. Pli frue la omaĝantoj partoprenis gviditan promenadon tra la lokoj, kie okazis signifaj okazaĵoj dum la respubliko kaj la milito. Unu el ili estis la

Foto: Xim Valdivielso

domo, kie oni gardas la afiŝon anoncitan en *Kataluna Esperantisto* n-ro 328, kie aperas pluraj tiutempaj flagoj, inter ili la esperanta, kion la gvidanto substrekis.

xm

Germana esperantisto ĉe ni

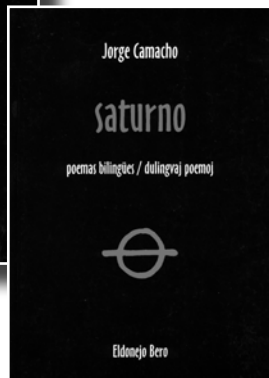
Elisabeth Laika, bavara studento pri matematiko, ekloĝis en Bellaterra por sekvi studsemestron en la tiea universitato. Ŝi rapide integriĝis en la lokan esperanto-movadon, partoprenante en la barakoj de Sabadell kaj la renkontiĝo de Barcelono.

CNT agas esperante

Aktivuloj de la sindikato CNT amasiĝis la 13an de aŭgusto antaŭ vendejo de la ĉeno Mercadona en la turisma Calella de la Costa, por montri sian solidarecon kun maldungitaj laboristoj. Dum la agado, la sindikatanoj elmontris tol-afiŝon en la angla, germana, franca kaj esperanto por ne lasi indiferentaj la turistojn.

cnt maresme

De Jorge Camacho, plurfoje akaparinta la premiojn de la Belartaj Konkursoj de UEA kaj unu el la plej interesaj kaj intensaj esperanto-verkistoj nuntempaj, eldoniĝis pasintjare ĉe Bero du elstaraj poemaroj: Celakantoj kaj Saturno. La unua kunigas lian ĝistiaman poezian verkaron, dum en la dua aperas duvizaĝe – unu fronte al la alia – la samaj poemoj esperante kaj hispane, kio kaŭzas grandan ĝuon al la regantoj de ambaŭ lingvoj. Lastatempe li verkas multajn mallongajn poemojn en japana stilo, la plimulton eldonatan de la literatura gazeto Fonto. Ni prezentas du el ili ligitajn al ĵusa okazaĵo.

“Maljapanesko”

Post uragano audiĝas dise pafoj:
Nov-Orleano.

Madrido-Bruselo, 5.9.2005

“Papilia efiko”

Nov-orleanajn malordon kaj mallumon
ne papilio
— helikopter' inspiris
en Mezopotamio.

Strasburgo-Madrido, 8-9.9.2005

“Ni bezonas dizelon”

Ni demandis kelkajn junajn aktivulojn pri la nuna situacio de la junulara esperantomovado ĉe ni, kaj iliaj perspektivoj por estonteco. Jen la respondoj de Joan Català, Lluís Batlle, Carles Verdugo, Roger Prieto, Guillem Sevilla kaj Pau Climent.

Kiuj estas la celoj kaj planoj de KEJ por estonteco?

JOAN: Ni ne multe kune cerbumis. Mankas pli da kunvenoj inter ni, mankas komunaj ideoj, komuna prioritato de la ideoj, ni ĉiuj devas reaktivigi nian movadon: KEJ/VEJ helpatajn de KEA. Kutime, multaj esperantistoj volas fari aferojn, sed ili atendas, ili ne agas. Mia plej ŝatata frazo estas “Ne intencu, agu!”.

LLUÍS: Ne estas nun aŭ komuna celo aŭ komuna agado. Ĉiu havas sian rilaton al la lando, en la senco, ke ĉiu sentas sin landano, esperantisto, kaj ne malpli grave, ankaŭ amiko de la aliaj katalunaj esperantistoj. En la esperantistaro kataluna ĉiu homo havas ian individuan celon. Multaj estas lingvemaj, aliaj – revoluciemaj, aliaj – vojaĝemaj kaj festemaj. Ĉiu certe havas po iom ĉiun econ diritan; tamen, diversgrade. Tiu diversseco malhelpis iom la komunan agadon. Oni ne komprenu, ke mi taksus pli bona alian situacion (*rideto*).

CARLES: En la organiza flanko oni ankoraŭ bezonas multe paŝi, sed ni havas grandan avantaĝon: pli kaj pli aperas homoj kun novaj vidpunktoj, novaj fortoj kaj emoj.

ROGER: Mi ne vidas, kial devus esti komuna agad-linio: multaj flankoj povas eĉ helpi.

GUILLEM: Kiel Lluís kaj Joan jam diris, konstatindas ke ni havas neniajn konkretajn planojn por estonteco. Kiel Joan, mi pensas, ke estas tute necesa kuna cerbumado por decidi komunan agadon. Tiun komunan kaj kunordigitan agadon mi taksas nepre por plej efike utiligi kaj ĉiujn niajn unuopajn fortojn kaj nian forton kiel Asocio. Tamen, ni estas survoje: ni sufiĉe aktivis lastatempe, ni preskaŭ finis nian TTT-ejon kaj aliajn aferojn, kiujn ni certe bezonas. Ŝajne ni antaŭeniras iom po iom.

PAU: Mi pensas, ke ĉiu ideo estas bonevena, kaj ke ni devas “tuŝi la plankon per la piedoj”. Ni devas ankaŭ zorgi pri mono, ĉar per ĝi ni povos vidigi nin pli multe. Vidigado de KEJ/VEJ estas tre zorginda afero. Sed ne nur tio: ni devas agi, kaj agi ĉie en nia “agadejo” (aŭ “agadujo”).

Kiel progresu nia afero?

JOAN: Mia unua celo en la kataluna esperanta movado estas la divastigo de esperanto per T-ĉemizoj, afiŝoj, TTT-paĝoj, kalendaroj ktp... La propagando estas tre bezonata, kaj ni devas multe labori pri tiuj aferoj.

LLUÍS: Do, mi estas aktiva en la traduko de komputila programaro, kaj en la kreado de rimedoj por esperantistoj ĝenerale. Miaj nunaj intereso ne movas min al agado por katalunoj konkrete. Ekzemple, estu rimedoj por lerni aliajn lingvojn. Estu rimedoj por ne dependi ĉie de la angla. Estu taŭgaj terminoj por la medioj, kie ĉefe uzatas la angla. Tamen mia ĉefa kampo por la esperantismo estas la komputila, ne speciale kataluneca. Ekzemple, mi ĝojis kiam hodiaŭ amiko diris al mi, ke li volus esperantan tradukon de *PHPMyAdmin*: tian taskon mi volonte aldonas al mia listo de farendaĵoj por esperanto.

CARLES: Mi kredas je la kunagado kun aliaj asocioj, kolektivoj, sindikatoj ktp... Esperantismo funkcios nur tiel.

ROGER: Mi sentas bezonon de internaciaj renkontiĝoj. Sed ankaŭ la barakoj de Sabadell estas bona ideo por varbi homojn. Necesas kunveni, kaj analizi, kio okazis por ne perdi monon denove. Sed ni devas esti singardemaj, ĉar manko de rezultoj povas mortigi la movadon.

GUILLEM: Kiel Roger konsilas, estas grave konscii pri niaj monaj (kaj homaj – mi

“Necesas kuna cerbumado por decidi komunan agadon”

“Ni agu kun aliaj asocioj, kolektivoj, sindikatoj”

Joan Català

“La sola bezonata afero estas kunordigi niajn celojn”

“Estu rimedoj por ne dependi ĉie de la angla”

Lluís Batlle

aldonas) fortoj por agadi realisme kaj efektive. Cetere, mi konsentas pri la respondo de Carles. Esperanton ni devas igi socia kaj ne (nur) asocia. Tiel kompreneble ni devas direkti kelkajn el niaj fortoj al la enkonduko de la internacia lingvo en sindikatojn, politikajn partiojn, asociojn k.a. Kompreneble, ni devas nin direkti al organizaĵoj havantaj similajn vidpunktojn al la nia. Plie, mi volas substreki tion jam diritan de Lluís: “estu rimedoj por ne dependi ĉie de la angla”. Ni kreu rimedojn por lerni lingvojn per esperanto, kaj ni subtenu iniciatojn montrantaj la utilecon de esperanto por komuniki internacie (kiel *Indymedia* aŭ similajn). Por kreski certe necesas propagando, kiel diras Joan. Tamen, notindas, ke foje estas preferinde diri nenion al diri multon fuŝe. Gravas montri kvalitajn kaj bonaspektajn propagandilojn. Por atingi tion, gravas, ke ni laboru kunordigate. Nur tiel ni povos kreskigi kaj fortigi la asocion.

PAU: Ni devus zorgi pri: 1) esti realistaj; 2) estas ĉie multaj homoj, kiuj certe interesiĝus pri esperanto, se estus babilado en ilia urbo, do ni profitu tion: ni babilu, ni faru rondajn tablojn kaj ion ajn similan; kaj 3) Ni festu, jes, ni festu, ni “ŝajnigu nin la plej bonegaj, ĉar ni parolas esperanton”, ni kreu la interesiĝon (aŭ la bezonon) pri esperanto... sed por festi ni bezonas monon, bedaŭrinde, do ni cerbumu pri ideoj por akiri ĝin.

Kiaj iloj mankas laŭ vi? Kaj kiajn el ili povus prizorgi KEJ?

JOAN: Iloj ne mankas, ni havas bonajn komputilistojn, kiuj bone scipovas programi retpaĝojn, dezajni afiŝojn, redakti artikolojn; ni havas disendolistojn, ni havas *Katalunan Esperantiston* regule ktp... la sola bezonata afero estas kunordigi niajn celojn.

LLUÍS: Certe por ĉies komunikado, indas rimedoj por la novaj lernantoj. Ĉefe retaj. Kelkaj pretigas paĝaron pri novaĵoj, kelkaj tradukadas aferojn esperanten por la eston-

Carles Verdugo

taj esperantistoj, kelkaj pretigas kursojn por katalunlingvanoj ktp.

CARLES: Mi kredas je la divastigo de esperanto vizaĝ-antaŭ-vizaĝe, do mi proponas agi en la stratoj, en sindikatoj... fari pli da esperanto-kursoj.

ROGER: Ni havu pretajn aferojn por homoj, kiuj volas lerni, sed ni ne devas persekuti illin. Tamen laŭ mi ne ĉefe mankas iloj, sed mono, por malkostigi aranĝojn, ĉefe por eksterlandanoj.

GUILLEM: Mi bezonas pensi plu pri tiu demando...

PAU: Mankas al ni “Eurosúper 95” aŭ dizelo! (*Li ridas*) Ni bezonas, ke homoj el Katalunio venu Valenciolanden, kaj inverse, kaj ni kune iru insulen (al Majoriko ktp). Mi pensas pri disvastigado. Mi persone pensas, ke tiuj flug-folietoj de Guillem estas... simple bonegaj! Oni devas sin vidigi, agi... Tio kostos iom da mono, sed mi pensas, ke tio taŭgas.

Ĉu vi havas precizan kaj simplan proponon?

JOAN: Ni devus renkontiĝi dum semajfino en ĉiu 4a-6a monato por babili, diskuti, bierumi... anstataŭ nur kontakti rete. Tio donus multajn fruktojn al KEJ/VEJ.

LLUÍS: Estu renkontiĝoj oftaj! (*Serce:*) Kvazaŭ ni estus sekto! Tiel ni pli konos nin, por trovi komunajn interesojn, kiuj puŝetos nin al komuna agado por tiu komuna intereso

CARLES: Uzu esperanton ĉiutage hejme, en la lernejo, dum laboro, trajne, surstrate, en la sindikato... tiamaniere, aliaj homoj vidos ĝin normale kaj povos interesiĝi rapide.

ROGER: Mi konsentas kun Joan: estas tre bona solvo pli da renkontiĝoj inter ni dum

Roger Prieto

Guillem Sevilla

Pau Climent

somero, printempo, aŭtuno kaj vintro. Sed renkontiĝoj ne estu kiel la lasta en Barcelono, sed eble kiel la pasinta en la trinkejo “Pata Palo”... Mi preferas ne tre seriozajn renkontiĝojn.

GUILLEM: Ni petu permeson por traduki esperanten TTT-ejojn vizitatajn de uloj eble interesitaj je niaj proponoj, ekz.: www.free-catalonia.com. Pri la aserto de Carles: nu, se iu vere uzas ĝin ĉie kaj ĉiam, tiu eble estos vidata kiel *frikulo*.

PAU: Ni kreu “klubojn”, kie lokaj esperantistoj renkontiĝu. Tio en Barcelono facilas, sed oni devus same agi Valencilande kaj ĉie en nia landaro. Ni parolu ankaŭ kun Acció Cultural del País Valencià kaj kun la universitatoj, por ke ili pruntedonu al ni ejojn por paroli pri esperanto, festumi esperante ktp.

Vi ĉefe sentas mankon de renkontiĝoj. Ĉu vi ŝatus organizi regulan internacian renkontiĝon ĉiujare? Ĉu en Katalunio, ĉu iberie?

JOAN: Mi neniam organizis internacian renkontiĝon, sed ŝajnas multe da laboro. Mi ne scias, ĉu tio eblas nuntempe. Mi preferus organizi internacian renkontiĝon, sed kune kun KEA. “Pensu monde, agu loke”, jen mia filozofio.

LLUÍS: Mi tre ĝuas en la katalunaj renkontiĝoj, ĉar estas tre bonaj amikoj. Kaj kun la portugaloj kaj hispanoj mi havas preskaŭ nur komputilecan rilaton. Krom la katalunoj, la cetero de miaj amikoj esperantistaj estas sufiĉe diverslandaj. Mi ne sentas specialan rilaton kun la iberianoj por ial deziri iberian renkontiĝon. La esperantiĝo forgesigis al mi la landon de miaj amikoj jam. Rilate al preparo de internacia renkontiĝo, mi ne tre ĝue laborus por tion organizi. Mi preferas la organizitajn kongresojn fare de *aliuj*.

CARLES: Mi opinias, ke ne estas entute ia neceso de internacia aranĝo ĉiujara en Katalunio. Internacie, laŭ mi, la aranĝoj devas esti ĉiam en malsamaj lokoj, ĉar alikaze, la aranĝoj fariĝus lokaj, regionaj aŭ por tiuj homoj loĝantaj en najbaraj landoj. Tial, se oni organizus internacian aranĝon, mi preferus, ke ĝi okazu en la kadro de la tuta Iberio.

ROGER: Jes, mi kredas, ke tio indas. IJK eltenas sufiĉe bone, sed IS kaj IJF vere malkreskis kaj eĉ iomete fiaskis. Eble ni povus profiti tion, planante vere grandan kaj seriozan aranĝon, kiun ni organizus ĉiujare. Tio devus okazi ĉiam en malsama urbo, kiel faras germanoj kaj italoj, kaj ĝi povus okazi eĉ ie en Iberio.

GUILLEM: Mi supozas, ke renkontiĝoj gravas (kvankam la nunaj sufiĉe kontentigas min). Mi, kiel Joan, kontentiĝus simple per kunlaborado kun KEA kaj ĉefe en la tuta Kataluna Landaro. Tamen, se ni parolas internacie, eble estus bone ĉeesti en renkontiĝoj de aliaj iberiaj esperanto-organizaĵoj (unue HEF, sed ankaŭ PEA ktp...) kaj subteni la okcitanan movadon. Ja gravas havi bonajn rilatojn kun niaj najbaroj! Kaj, eble, ni povas eĉ proponi komunan “fratan renkontiĝon” de ĉiuj iberiaj asocioj kaj federacioj... Kaj alian katalun-okcitana, kaj alian... de ĉiuj mediteraneaj asocioj! Kial ne?

PAU: Mi preferus, ke renkontiĝoj okazu en la kadro de la Kataluna Landaro. Ni devus “rekonkeri” la sudon, ĉi-foje vere re-. Ni agu en Valencilando, almenaŭ en Castelló! Mi tre ŝatus, ke oni renkontiĝu en Xàtiva aŭ en Alcoi, aŭ... ie ajn en Valencilando! Mi scias, ke valenciaj membroj de KEJ/VEJ/KEA malmultas, sed tio kreskigus la aferon sude. Ni montru nin kiel “ni estas la plej bonegaj, kaj ni organizas neforgeseblajn diboĉojn” kaj tio alportus multajn homojn! (*Li ridas*) Sed temas ne nur pri bierumado, sed ankaŭ pri aranĝoj, babiladoj, rondaj tabloj, ie ajn en la Kataluna Landaro. Eble Valencilande indus prezenti nin kiel Valencian Esperanto-Junularon, sen kaŝi nian kunlaboron kun KEJ/KEA.

“Ni planu vere grandan kaj seriozan aranĝon”

“Ni kreskigu la aferon en Valencilando”

MAS, la Monda Asembleo Socia, ĝus fondiĝis

La 2an de aŭgusto, post kvinmonata reta diskutado, interkonsentiĝo kaj fina aprobo de sia fundamento (statuto, Oftaj Demandoj kaj regularo pri aliĝoj), MAS, la Monda Asembleo Socia, oficiale fondiĝis – oficiale, ĉar MAS laboris jam dum sia fondoperiodo. Jen cetero sufiĉe unika maniero fondi asocion – kaj ankaŭ sufiĉe interesa, ĉar ĝi ebligis senurĝe kaj ĝisfunde pridiskuti la fundamenton de la asocio kaj interkonsentiĝi pri ĝi – ĝi estis fakte la unua paŝo de nova vojo de memorganiziĝo de asocio, kies ecoj estas same novaj.

Kio estas MAS?

La tutmonda organizo de ĉiuj homoj, kiuj ne nur konvinkiĝis, ke pli bona mondo eblas, sed kiuj pretas kune diskuti kaj agi por realigi ĝin.

Ili agas por la monda paco, defendas la interesojn de la tuta homaro kaj klopodas por evoluigi – komencante ĉe si mem – eksternacian pens- kaj ag-manieron home solidaran. Ili strebas kontribui al starigo de mondvasse senklasa socio sen ekspluatado, socio kiu respektas la dignon de siaj membroj sen distingo de aĝo, haŭtkoloro, sekso, seksa orientiĝo, etna aŭ nacia aparteno kaj kredo – socio, kiu organizas sian ekonomion laŭ la bezonoj de ĉiuj siaj membroj, protektante la planedon Tero por estontaj generacioj.

MAS estas permanenta Monda Asembleo. Ĝi laboras ekskluzive per retpoŝto, ne postulas membrokotizon, estas sen piramidecaj strukturoj – ne havas estraron, nek prezidanton, nek konfliktkomisionon ktp, do, ĉiuj membroj decidas rekte mem, laŭ la principoj de rekta (aŭ baza) demokratio, kaj ĝi estas perfekte “travidebla” – do, nenia diskuto, decido aŭ faro estas kaŝita al iu membro.

Ĉiu membro rajtas reprezenti la asocion surbaze de ĝiaj statuto kaj decidoj.

Rigardu en ĝian retpaĝon:

mas-eo.org

Tie vi trovas ne nur informojn pri MAS mem, sed ankaŭ interesajn artikolojn pri aktualaj sociaj kaj politikaj demandoj.

MAS vokas vin

Homoj, kiuj ŝatus kunlabori en la bazdemokratia asocio MAS, kaj pensas, ke ili havas la saman celon kiel ni, kaj tial volas fortigi nian asocion per siaj ideoj kaj agadoj, estos al ni tre bonvenaj. Ni ne povas havi tro da memkonsciaj membroj, kiuj kun ni volas elprovi novan vojon de emorganizado de esperanta asocio.

MAS estas neniel konkurenco por aliaj organizoj, ne povas esti io tia, ĉar la

celoj de MAS ne estas grup-egoismaj. MAS estas malferma por ĉia laŭstatuta kunlaboro, kaj laŭ la statuto eĉ estas devigata al tio. Ni bezonas ĉiun, kiu subtenas niajn celojn. Samtempa agado de niaj membroj en aliaj organizoj por ni ne estas malhelpo, sed riĉigo.

Ni estas konsciaj pri tio, ke nia statuta celo estas afero, kiu bezonas longan spiron. Monda socio sen klasoj, sen militoj, kaj kun laŭhomara ekonomio estas granda celo, kompreneble ne atingebla post tri jaroj. Per ĝia fondo kaj eklaborado ni metis nun la fundamenton por organizo, en kiu la individuo denove povas esperi ne esti la ludilo por aliaj. Ĉe MAS neniu havas “la potencon” kaj neniu havos ĝin, ĉar laŭ laŭ ĝia strukturo – fiksita en la statuto – tio ne eblas. Tial ĉiu, kiu volas ne esti ŝafo por iu alia, ne havas kialon por maltrankviliĝi aliĝante al MAS – ni volas elprovi novspecan organizon, kiu estas vivtenata ne per burokrata maŝino, sed rekte de la membroj mem.

Por ke ĉiu kaj precipe ankaŭ malriĉuloj povu partopreni, ni postulas neniun membrokotizon. Sed ni akceptas monodonacojn, de tiu, kiu povas helpi nin per mono. Ni uzu do la okazon de tiu nova memorganizado de esperantistoj. Se vi estas esperantisto, kiu havas ideojn kaj energion kaj sencon por justeco, se vi estas optimisto kaj pensas, ke vi havas ion por diri, nepre aliĝu al MAS. MAS vokas vin!

L'Associació Catalana d'Esperanto només es manté amb les vostres aportacions

Fes-te'n soci

Com a soci de KEA rebràs el Kataluna Esperantista, estaràs al corrent de tots els esdeveniments, tindràs rebaixa als congressos... però sobretot estaràs contribuïnt amb el moviment esperantista a casa nostra.

Torna EsperantÒc

El butlletí bilingüe en occità i esperanto, *EsperantÒc*, ha tornat a aparèixer després de set anys de silenci. Es tracta d'una senzilla publicació, actualment només en format electrònic en l'adreça esperanto.net/EsperantOC, que "fa parèisser subretot informacions que ligan occitans amb esperantistas". El darrer número tracta sobre l'escriptor Max Roqueta, el darrer disc del grup català en esperanto Kaj Tiel Plu, i informa sobre el desenvolupament de la darrera Escola Occitana d'Estiu. El redactor és l'occitanista i esperantista alemany Daniel Pfeiffer.

Occitans i francesos es manifesten

El 22 d'octubre se celebrarà a Carcassona una important manifestació a favor de la llengua occitana. Però aquests manifestants no estaran sols: aquests dies han estat escollits per la Unesco com la Setmana del Plurilingüisme i la Pluriculturalitat. Per aquesta mateixa raó, el 19 d'octubre els defensors del francès i contraris a l'hegemonia de l'anglès celebraran un acte a l'emblemàtica vila de Villers-Cotterêt, tristament famosa per l'edicta de 1539 del rei Francisc I, en què imposava l'ús del francès en el territori de la corona de França. No cal dir que l'elecció de l'indret ha desfermat la ira dels defensors de les llengües minoritzades de l'estat.

Z de Zamenhof

El corrector Rudolf Ortega ha publicat a Empúries un llibre del tot recomanable: *Sense pèls a la llengua: Crítica irreverent a la qüestió del català*. Es tracta de 26 articles molt frescs i vius ordenats en forma de diccionari: "A d'Auguri", "B de Bilingüisme", "C de Cinema", etc. L'autor gasta molta ironia, especialment amb els discursos dels nacionalismes més tronats. Així succeeix amb l'últim article, "Z de Zamenhof", on, sota el pretext inicial de proposar una suposada versió actual de l'esperanto, la idea del qual presenta amb simpatia, i que, per cert, s'assembla a l'*europanto* com dues gotes d'aigua, carrega contra l'oficialització del català a Europa, que presenta com potser l'última de les prioritats per la normalització lingüística.

Astèrix i Obèlix en mirandès

Pel setembre es va presentar a Lisboa el primer volum d'*Astèrix i Obèlix* traduït al mirandès, una variant de l'astur-leonès parlada als municipis de Miranda do Douro i Vimoso (nord-est de Portugal). *Astèrix L Goulés* és la primera adaptació, feta per l'estudiós Amadeu Ferreira, d'aquesta sèrie d'aventures al mirandès, que té uns deu mil parlants. Després de rebre el reconeixement oficial com a segona llengua de Portugal el 1998, ara hom treballa en una convenció ortogràfica per a establir-ne les regles i dreçar-ne un diccionari. De l'obra, se n'han imprès 3000 exemplars. Des de 1961, quan va aparèixer la primera aventura dels gals ideada per Goscinny i Uderzo, els llibres d'*Astèrix i Obèlix* s'han traduït a més d'un centenar d'idiomes, incloent-hi l'esperanto.

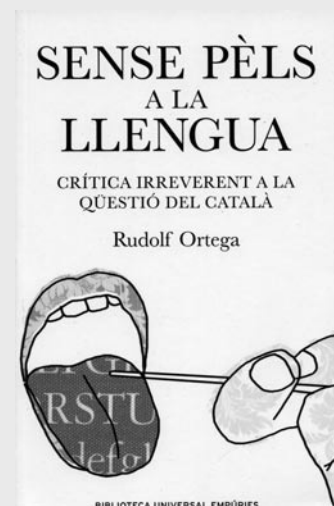
vilaweb.com

Un llibre de text pot salvar una llengua

S'ha publicat el primer llibre de text en *hege*. Els heges són un poble nòmada de 4600 persones que viuen a la província xinesa nord-oriental de Heilongjiang. La seva llengua pertany al grup manxú-tungús de la família altaica i fins ara no tenia forma escrita. La llengua avança cap a l'extinció i només els majors de 50 anys són capaços de parlar i fins i tot d'entendre la llengua. "Tinc por que ningú ja no pugui entendre completament la llengua, perquè té molts dialectes", s'exclama Jing Changzhi, director de l'Escola Central de Jiejinkou Hezhe, que ha editat l'obra. "Però és imprescindible salvar la llengua oral, ja que arrossega la cultura i la tradició dels heges des de les passades generacions", afegeix. El llibre de text ha necessitat quatre anys de treball. L'escola té ara 150 alumnes, 40 dels quals són heges.

sohu.com

Rudolf Ortega: *Sense pèls a la llengua: Crítica irreverent a la qüestió del català*. Empúries. Barcelona, 2005. ISBN 84-9787-130-8. 142 p.

El lituà amb ulls verds

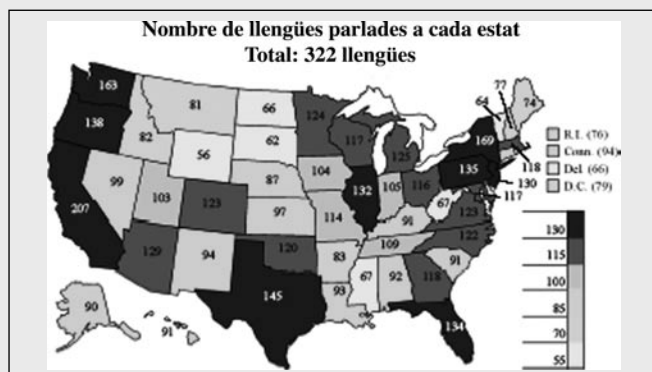
A poc a poc van apareixent en esperanto diferents llibres per a aprendre llengües: coreà, japonès, hongarès, bretó, txec, occità, croat, islandès, etc. En ocasió del darrer Congrés Universal celebrat a Vilnius, s'ha afegit a aquesta col·lecció *Litova lingvo per Esperanto-okuloj* ("El lituà des d'ulls esperantistes"). No es tracta aquesta vegada d'un curs, sinó d'una extensa descripció d'aquesta llengua del grup bàltic, de la seva fonètica, gramàtica i lèxic, amb nombrosos exemples. El fet que l'hagi escrita un flamenec no sorprendrà cap esperantista.

Marc Vanden Bempt: *Litova lingvo per Esperanto-okuloj*. Flandra Esperanto-Ligo – Esperanto 3000. Lovaina, 2005. ISBN 90-77066-15-2. 184 p.

El multilingüisme de la dreta americana

Enguany s'ha publicat a Internet (www.us-english.org/foundation/research/lia) un extens estudi sobre el multilingüisme als Estats Units promogut per US English, fundació que té per objectiu "assegurar que l'anglès continuï essent una força integradora entre els nombrosos grups ètnics del país i es mantingui com un vehicle d'oportunitats per als nous americans".

El títol de l'estudi ja n'indica el tarannà: *Moltes llengües, una Amèrica*, i la breu introducció dona a entendre que l'objectiu de l'obra és evitar que una llengua – l'espanyol – monopolitzi l'ensenyament de llengües estrangeres al país. No sembla, però, que els autors considerin que altres estats del món hagin de copiar aquesta política per evitar altres situacions monopolístiques semblants.

L'estudi és una exhaustiva classificació en forma de taula a partir del cens de l'any 2000, on es demanaven les llengües utilitzades a la llar. D'aquí s'extreu que als Estats Units són parlades 322 llengües, si bé actualment només dues són usades a la llar per més d'un 1 % de la població. L'atomització i la diversitat són considerables – tot i que probablement són molt superiors a les dades declarades –, ja que en més d'un terç dels comtats del país es fan servir deu o més llengües. Els italòfons, famosos per tantes pel·lícules, han estat majoritàriament assimilats i superats pels parlants de castellà, francès, xinès, alemany, tagal i vietnamita, per aquest ordre. La primera llengua nativa per nombre de parlants és el navaho, amb 178.000, en 27è lloc.

Malauradament, les úniques dades que es presenten en l'estudi es refereixen a la dispersió geogràfica dels parlants de les diverses llengües, per posar en evidència la preponderància aclaparadora de l'anglès. No hi ha cap mena de dada sociodemogràfica, ni tan sols l'edat, per a poder aprofundir en la vitalitat de les comunitats lingüístiques – una cosa que probablement importa poc o gens als promotors de l'estudi.

El Katrina posa en perill la comunitat cajun

Hi ha casos reportats on catàstrofes naturals han portat a l'extinció de comunitats lingüístiques i llengües senceres, com l'explosió del volcà Krakatoa el 1883. Amb el milió de desplaçats i la destrucció que ha creat, caldrà veure les conseqüències de l'huracà Katrina sobre el país cajun, una de les cultures francòfones d'Amèrica, especialment popular per la seva música i la seva gastronomia. Les 22 parròquies del sud de Luisiana que en són el cor són precisament les més castigades pel Katrina i el caos posterior. Els arcadians, o cajuns, com són coneguts popularment, són poc més de mig milió, uns 200.000 dels quals parlen francès com a primera llengua. Van arribar a Nova Orleans a la darreria del segle XVIII, durant el breu domini espanyol del territori, que ja havia estat escadusserament colonitzat pels francesos des de la primeria del segle anterior.

vilaweb.com / red

1937: El fugitiu

Manuel de Seabra
(del llibre *Odieu-vos els uns als altres*)

Va fer tot el camí a peu, des de Badajoz a Lisboa, prop de 250 quilòmetres de planura. Va caminar durant la nit, va ensopegar amb arrels, amb pedres, va caure en forats fins als genolls, s'amagava durant el dia per dormir i perquè no el veiessin, bevia aigua dels rierols si en trobava, es menjava móres i glans dels arbres. A vegades s'arriscava a entrar en un o altre poblat o masia aïllada per captar. Es fingia mut per no mostrar que era espanyol. Els espanyols eren mirats amb sospita, eren considerats "rojos". Els arrestaven de seguida i els portaven sense discussió a la frontera per lliurar-los a l'exèrcit feixista, que quasi sempre els afusellava a l'acte sense més preguntes.

Ell tenia una fita, una esperança de salvació, tot i que probablement efímera, que ocupava tot el seu cervell: arribar a Lisboa, a una certa adreça que tenia ben guardada a la memòria i que repetia en veu alta durant tot el viatge. La va fixar bé a la memòria quan els feixistes van venir a casa seva per arrestar-lo, a ell i a la Carmen, la seva dona. Era una esperança il·lusa a què s'agafava. Allà hi havia una esperança de salvació. No certesa, només esperança. Però hom podia viure d'una esperança. Durant aquelles arriscades excursions als petits poblats o masies aïllades, de tant en tant li donaven un tros de pa o de llonganissa. No gaire sovint perquè també hi havia fam al país. Com ell, hi havia molts vagabunds sense casa, buscant desesperadament feina i menjar. Per això es fingia mut, perquè hom pensés que n'era un. Els parracs que portava, les mans brutes, els cabells despentinats, les ulleres que li marcaven el rostre, la mirada insegura i angoixada, amagaven la pell suau, la seva expressió refinada, educada, poc normal en un captaire.

Al final de molts dies, el vagabund va arribar finalment a Cacilhas, al davant

de Lisboa, i va captar per al tiquet del vaixell. Es va alegrar perquè havia aconseguit conservar el seu aire inocu fins a Lisboa. Però més difícil era aleshores arribar al carrer de Campolide. Va tenir el coratge de preguntar, amagant la melodia espanyola de la seva veu, i va poder orientar-se. Estava profundament cansat, de cos però també d'esperit. Va trucar a la porta buscada amb una sensació d'alleujament. Però ningú no va respondre. Naturalment, durant el dia no hi eren, també eren professors. Es va refugiar al portal, com sempre esforçant-se perquè ningú no li parés excessiva atenció. I va esperar.

Va adormir-se. La gent passava però no el veia. Era només un vagabund dormint en un portal. A la ciutat hi havia molts vagabunds sense casa. Ell esperava sempre. Fins que finalment els va albirar. Junts. Tots dos eren professors al mateix institut. El vagabund es va omplir d'energia i va sortir del portal, va anar a trobar la parella i va parlar en esperanto. Tots dos es van deturar i van mirar com si no el comprenguessin.

"Mi estas Rafaelo."

No feia gaire que es corresponien en esperanto, i així havia nascut una bona amistat, havien intercanviat idees sobre un món millor, esperances... Que l'havien oblidat? Mentrestant, els feixistes es van rebel·lar, el contacte va acabar.

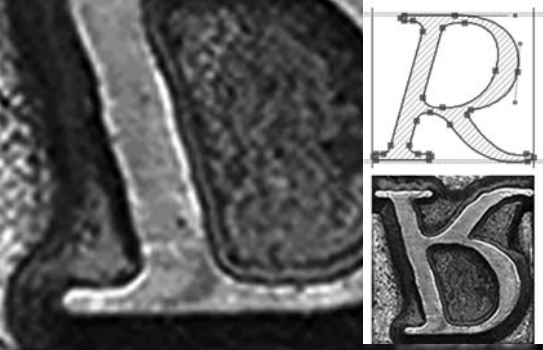
"Sóc en Rafael!"

La dona va ser la primera a vèncer la sorpresa i va comprendre de seguida la situació. No va parlar, va obrir la porta i el va empènyer endins sense un gest, sense una paraula. El marit la va seguir i va tancar la porta. Rafael va entrar amb ells, va caure sobre un sofà i va sanglotar desesperadament. Ella va anar tot

seguit a la cuina a fer cafè. El marit va posar la mà sobre l'espatlla de Rafael per tranquil·litzar-lo.

Rafael ho necessitava tot: bany, menjar, dormir... Tanmateix, va començar de seguida a contar la seva història entre sanglots. Com els havien ficat a la plaça de braus de Badajoz i com els feixistes havien disparat contra ells. Com la seva dona, la Carmen, havia caigut amb les primeres bales. Com ell s'havia amagat entre els cadàvers i havia fingit estar mort i havia aconseguit escapar dels falangistes que van venir després per oferir l'última bala als agonitzants. Com havia aconseguit arrossegar-se i escapar abans que vinguessin a recollir els cadàvers, com havia viscut com una bèstia salvatge als camps amb la sola fita d'arribar a Lisboa.

No hi havia cap altre lloc a on escapar-se perquè els feixistes eren pertot arreu excepte a Madrid i a Catalunya. I vet-ho aquí, a Lisboa potser podria rebre ajut. Certament en rebria. La parella no sabia ben bé com, però alguna cosa es faria. L'esperanto confraternitza els homes, oi que sí? És clar que també a Portugal hi havia braços aixecats i l'esperanto era prohibit. Però es trobaria alguna manera. En qualsevol cas, primer que tot calia menjar, banyar-se, tornar a la civilització. Això va fer Rafael. L'autoestima li va tornar l'alegria de nou als ulls. Tot i que només durant poc temps. Aquella mateixa matinada, mentre encara dormien, la policia política va assaltar la casa per denúncia d'un veí que havia assistit a la dramàtica arribada de Rafael. Van ser tots arrestats. L'endemà la policia política va ficar Rafael en un furgó, el va enviar cap a la frontera i el va lliurar a l'exèrcit del general Franco. Els seus hostalers van passar gairebé dos anys a la presó sense judici, van perdre la feina i ningú en va saber mai més res a la barriada. ■

☞ ve de la portada

Però més artificial encara és la construcció de les llengües normatives. Les normes lingüístiques són el resultat de processos seculars en què una comunitat ha acabat acceptant com a propis trets provinents de varietats geogràfiques, diacròniques o socials diverses. La norma és exigida per la necessitat d'intercomunicació entre els diversos membres d'una comunitat lingüística. Fruit d'una necessitat social reproduceix els trets de la societat que la crea: és conservadora des del punt de vista diacrònic perquè encara és útil entendre els documents escrits en varietats antigues de la llengua; és classista des del punt de vista social perquè la varietat social prestigiosa és la de la classe dominant; és centralista des del punt de vista geogràfic perquè es tria la varietat geogràfica de la regió més desenvolupada econòmicament. Però qualsevol alternativa que es vulgui "progresista" haurà de demostrar que és tan vàlida per a la comunicació interdialectal en els registres cultes com la llengua antiga i convèncer a usar-la els parlants de les diverses condicions socials i orígens geogràfics.

Per tant, les llengües normatives tenen un component considerable d'artificialitat, a vegades buscada. I també es pot veure en les incorporacions recents, p.ex. el fet de triar *ordinador* en comptes de "computadora", o *programari* i *maquinari* en comptes de "software" i "hardware", no deixen de ser decisions més o menys arbitràries d'un col·lectiu reduït de persones. Un cas semblant es donà en el moment de la normativització moderna del català, quan foren bandejades formes lingüístiques pròpies de varietats de la llengua perifèriques.

De tota manera, acceptant que el concepte de llengua conté alguns elements artificiosos i que les normes lingüístiques, essent construccions humanes i sovint considerablement influïdes per un nombre reduït de persones, tenen alguns trets d'arbitrarietat, no deixa d'intuir-se que

hi ha un salt quantitatiu, i potser qualitatiu, quan passem a parlar de les llengües planificades com l'esperanto. La definició de l'esperanto va més enllà de la d'una llengua normativa: no es tracta de triar en determinats casos entre diferents possibilitats lèxiques, fins i tot entre algunes variants morfològiques. Una sola persona va definir el vocabulari bàsic i pràcticament tota la morfologia.

L'esperanto, però, tampoc no va ser creat del no-res. No hi ha res en aquesta llengua que no existeixi en les llengües naturals: ho fa fefaent un estudi detallat de la llengua, comparant-la amb els idiomes romànics, germànics i eslaus sobre els quals en gran part es basava el projecte de Zamenhof publicat el 1887. Anàlisis posteriors més detallades han anat més enllà: l'esperanto compleix tots els universals lingüístics establerts actualment. L'esperanto, doncs, com a conjunt, resulta coherent i harmònic dins del conjunt de cinc o sis milers de llengües al món: analitzat sincrònicament amb criteris lingüístics objectius, és un idioma més.

Però el fet més destacable de l'esperanto és la seva consolidació com a llengua i la seva capacitat d'evolució i adaptació. Que el vocabulari actualment recollit en els diccionaris de l'esperanto sigui de l'ordre de quatre vegades més extens que l'emprat en temps de Zamenhof no deixa de ser un bon reflex d'aquest fet.

És que una llengua viva no són diccionaris i gramàtiques, sinó l'ús que en fan els parlants, la seva capacitat d'evolució i adaptació. I en això l'esperanto es comporta com qualsevol llengua: els parlants mateixos creen espontàniament els termes nous (p. ex. els joves amb el seu argot particular i particularista); aquests s'incorporen a la llengua o desapareixen ràpidament. Altres mots es tornen arcaïcs i cauen en l'oblit.

Per posar un exemple de l'aparició de nous termes, n'agafem un entre molts possibles: el mot *ordinador*. Quan es generalitzà l'ús de l'objecte, en esperanto, com en tantes llengües, van aparèixer diversos termes que competien per designar aquestes màquines. Durant un temps

van coexistir *komputero*, *komputoro* i *komputilo*. Finalment aquest últim, més congruent amb la morfologia de llengua, es va imposar i és actualment l'únic que s'utilitza. L'edició de 2002 del *Plena Ilustrita Vortaro*, el diccionari de referència de l'esperanto, ja no registra *komputero* i envia de *komputoro* a *komputilo*. Subratllem que van ser els parlants mateixos, i no una acadèmia, que van triar el terme.

Però per entendre millor la vitalitat i força de la comunitat de parlants en la llengua actual vegem què va succeir al mot *koreo* ("coreà"). En esperanto hi ha dos paradigmes distints per al nom de comunitats i països. En uns casos l'arrel fa referència a la comunitat i d'aquesta deriva el nom del país: *kataluno* ("català") > *Katalunio* ("Catalunya"), *ruso* ("rus") > *Rusio* ("Rússia"). En altres, l'arrel denota el país i d'aquest deriva el gentilici: *Kanado* ("Canadà") > *kanadano* ("canadenc"), *Nederlando* ("Països Baixos") > *nederlandano* ("holandès").

Hi havia el dubte en el cas de *koreo*: caldria considerar-la una arrel de país (i per tant els coreans serien *koreanoj*) o bé de poble (i el país s'anomenaria *Koreio*)? Els esperantistes coreans preferien la segona opció, però l'Acadèmia de l'Esperanto va oficialitzar la primera. Resultat: ningú no va fer cas de l'acadèmia. L'any passat, una decenni després d'aquesta rellicada sonada, l'Acadèmia es va desdir de la seva decisió.

És això el que tenim al cap quan pensem en una llengua "artificial"?

Aquesta és una mostra i podríem multiplicar els exemples. El resultat seria sempre el mateix: des de fa vora cent anys, l'esperanto funciona de forma totalment anàloga a la de qualsevol llengua viva. Certament, l'esperanto té un component de planificació més gran que el de la resta de llengües normativitzades (i encara potser no gaire més gran que la de l'hebreu modern o de l'indonesi), però això no afecta a la seva realitat actual. Considerem-lo, doncs, una llengua ben natural avui en dia. ■

Interreta rubriko

Nepre vizitinda! Grupoj de danaj esperantistoj kreis gravan hejmpaĝon dediĉitan al Hans Christian Andersen. Krom interesajn biografiajn artikolojn oni povas legi kompletajn esperantajn tradukojn de multaj verkoj de tiu mondfama dana verkisto, kun belegaj ilustraĵoj:

www.chifonoj.dk

Alia vere rekomendinda luksaĵo: la paĝaro pri la fama nederlanda pentristo Vincent Van Gogh, parte esperantigita fare de Katalin Kovács:

www.vggallery.com/international/esperanto

Pluraj interesaj artikoloj en esperanto, interalie pri la esperanta pioniro Johannes Dietterle, pri Andrea Schorta, svisa reviviganto de la romanĉa lingvo, kaj pri la ĵus forpasinta Fernando de Diego troveblas en:

www.internetclub.li/esperanto/richardschneller.html

La paĝo “Ailanto” enhavas rimarkindan kolekton da ligiloj rilataj al la esperanta muziko, inter ili al la paĝo de Kaj Tiel Plu. Per “Ailanto” aŭskulteblas kelkaj historiaj registroj de esperantaj kanzonoj ne plu facile troveblaj, kiel la fama “Ludoviko” de Georgo Handzlik:

www.kafejo.com/muziko

Alia interesa retpaĝaro pri esperanta muziko estas la “Artista Datenbazo”, kiu celas orientigi esperantajn grupojn kaj izolajn kantistojn por aranĝi aŭ partopreni koncertojn. Kompreneble nia ensemblo Kaj Tiel Plu ankaŭ aperas en ĝi:

artista.ikso.net

Adonis Saliba, kiel sekretario de Projekto Nesto, kreis blogon en kiu li publikigas interesajn freŝajn novaĵojn kaj artikolojn pri nia lingvo, speciale taugaj por instruistoj kaj helpantoj de tiu projekto:

novajxoj.blogspot.com

La malnova amuza ludo “Maniac Mansion” estas nun ĝisdatigita kaj disponebla interalie en esperanto. Oni povas serĉi la ligilon por elŝuto, tro longa por aperigi ĉi tie, en la retpaĝo de James Milanez “Fenestro al Mia Mondo”:

jimes.multiply.com

Detaloj en: jimes.multiply.com/journal/item/14

Nova portalo, kiu ebligas per pluraj ligiloj rapide kontakti kun la plej gravaj esperantaj retpaĝoj kaj legi freŝajn novaĵojn. Ankaŭ elŝuteblas nova esperanta klavarilo:

startu.net

Darío Rodríguez

Lingva angulo: seksumado, gravedeco, nasko

Post jardekoj de malabundo, lastatempe kreskis la kvanto de gravedaj virinoj sur niaj stratoj. Jen bona okazo por revizii la plej oftajn terminojn en ĉi tiu fako, des pli ke ofte la rilatoj inter la diversaj vortoj estas konfuzaj, ekzemple *naski* kaj *akuŝi*, aŭ prezentiĝas seksismaj esprimoj. Sed ni serĉu unue firman grundon.

El lingva vidpunkto la plej klara termino estas *graveda*, ĝi ne havas konkuranton nek estas seksisma. El la vidpunkto de la faktoj, nenio estas pli klara ol nasko. *Naski* funkcias glate en la praktiko, la unua ekzemplo en PIV tekstas: “jen vi estas graveda kaj vi naskos filon”. La malfacilon portas la apero de *akuŝi* (vorto el la Fundamento). *Naski*, krom en la Fundamento, listiĝas en la Unua Libro, do aperis antaŭe en la lingvo. La difino de *akuŝi* en PIV (“elpuŝi maturan feton

el la utero”) egalvaloras tiun de *naski*, kaj tamen ĝi estas taksata kiel ne transitiva (?). Efektive la du unuaj ekzemploj estas ne transitivaj (“akuŝi je malviva infano” ktp) kaj, tre surprize, la tria kaj kvara estas transitivaj (“la patrino akuŝis belan infanon”, “li akuŝis dikan tezon”). Alia strangaĵo, la du radikoj estas uzataj en la ĉiutaga lingvo: ekzemple, oni diras pri iu, ke “naskiĝis” aŭ oni citas la metion “akuŝistino”, sed neniam oni aŭdis la vorton “naskistino” (pli mallonga kaj derivita el pli profunda radikoj).

Sed, kiel ĉio komenciĝis? La panoramo estas same varia en esperanto kiel en la naciaj lingvoj. Multaj esprimoj estas seksismaj aŭ ne pravigeblaj laŭ modernaj konoj. Unue iom da biologio kaj de logika analizo: same prave oni povas diri “ovolo englutis spermatozoon” aŭ “sper-

matozoo penetris en inan seksoĉelon”. Estas fakto, ke ovolo kuniĝas kun spermatozoo (nur po unu ambaŭflanke) kvankam ĉeestas multaj aliaj el tiuj ĉi; oni povas pensi, ke ovolo akceptas nur unu viran seksoĉelon kaj, same logike, ke la spermatozoo ŝlosis la pordon post si. Krome, ne post ĉiu sekskuniĝo ekestas gravedeco. Pro tio, multaj uzataj vortoj kaj esprimoj ne ŝajnas tre akcepteblaj nuntempe (por la ĉiutaga lingvo); ekzemple: *naskigi* = *generi* (“Abrahamo generis Izaakon”). Ekster la slanga kaj tabua mondoj, du terminoj aspektas tre akcepteblaj: *kopulacii* (en la teknika kampo) kaj *seksumi*.

Fina noto: en la nova PIV *akuŝi* fariĝis transitiva, sed daŭre restas la ekzemploj sen rekta komplemento.

Ramon Perera

4a Lagado-konkurso

LAGADO (vd KE n-ron 332) estas cerbumiga literpadoludo. Sube, jen vorto-plena kaĉo en toroida kaldrono dudekkvin-ĉela. Pro tio, vi jam konstatis ke kolonoj dekstra kaj maldekstra kuntuŝiĝas kaj same la linioj supra kaj malsupra. Konsekvence, ĉelo 11 kuntuŝiĝas al 44, 14 al 41, 41 al 14 kaj 44 al 11. En ĝi vi eltrovu plej multajn minimume kvin-literajn Nov-PIVajn kapvortojn. Por tion fari, oni iru de ĉelo en ĉelon laŭ ir-movo de reĝo ŝaka. Tamen, oni ne rajtas eniri plurfoje saman ĉelon en sama kapvorto. Ekzemplo: DOKTOR (45-31-25-34-44-54). Notu bone, ke en la suba kaldrono troviĝas 112 validaj kapvortoj: 71 kvin-literaj, 32 ses-literaj, 6 sep-literaj, kaj 3 ok-literaj.

Laŭbezone U+ estas U aŭ Ŭ

51	52	53	54	55
O	R	A	R	T
41	42	43	44	45
R	E	B	O	D
31	32	33	34	35
O	V	U+	T	E
21	22	23	24	25
R	I	M	A	K
11	12	13	14	15
R	L	I	L	M

Konkursanto sendu sep plej valorajn (nepre minimume kvin-literajn) nov-PIVajn senfinaĵajn kapvortojn eltrovitajn en la kaldrono. Por ĉiu ĝusta solvo oni ricevas kaldronajn poentojn laŭ la longeco de kapvorto — t.e. laŭ la N-a potenco de du, kie N estas la nombro de literoj de kapvorto. Kapvorto trovita de nur unu konkursanto valoras duoblon. Por instigi la partoprenon, konkursanto premie ricevas 2000 poentojn. Ĉi tiuj poentoj estas enskribitaj en liston, kaj ies poentonombro kreskas, se oni daŭre konkuras. Post ĉiu Konkurso, kiu havas plej altan poentaron, tiu ricevas premion (okaze de egaleco, decidita la alfabeto ordo de familia nomo de konkursantoj) kaj ĝiaj poentoj estas nuligataj. Se premiito denove konkuras, tiam ĝi komencas kun nul poento. Ĉi tiu sistemo ja garantias, ke konkursanto iam gajnos premion, ĉar rekompenco ne dependas de lotumado. Sendu viajn eltrovaĵojn antaŭ la 1a de decembro al la retadreso joanramgui@hotmail.com aŭ al Joan-Ramon Guinón i Roset, carrer de Vilamarí 106-108, 08015 Barcelona.

Solvo de la 3a lagado-konkurso

En la 3a Kaldrono troviĝas jenaj kapvortoj: AFEREZ/- AĤEMEN/- AKANT/- AKLAM/- ALMANAK/- ALOKTON/- AMALEK/- AMENT/- ANAKREON/- ANARĤI/- ANARKI/- ANATOL/- ANKAR/- ANKONE/- ANSELM/- ANSER/- ANTARES/- ANTON/- AREOL/- ARKAIK/- ARKAN/- ARKONT/- ARPENT/- ASPEKT/- ASPIK/- ATONAL/- EKZAMEN/- EKZEM/- EPIFONEM/- EPIKANT/- EREKT/- ESAMEN/- ESPER/- ESPERANT/- FANER/- FANON/- FARSAL/- FEMAL/- FERAR/- FIAKR/- FONEM/- FONTAN/- FOTON/- HARAR/- HAREM/- HEKTAR/- HEKTO/- HEMANT/- HERAKL/- HERAKLE/- HEREZ/- HIPER/- KAĤEKT/- KALAM/- KALAZ/- KALEŜ/- KALOT/- KAMEN/- KAMER/- KAMERA/- KAMLOT/- KANAAN/- KANAK/- KANAL/- KANKR/- KANON/- KANOT/- KANTAR/- KANTAREL/- KANTON/- KARAF/- KARAK/- KARAKOL/- KARAR/- KARAS/- KARAT/- KAREL/- KAREN/- KARES/- KARPE/- KARPEL/- KARPEN/- KASPI/- KATOKAL/- KATON/- KELNER/- KERAT/- KIKAR/- KIKER/- KLEANT/- KLEON/- KLOTAR/- KOFER/- KOHER/- KOKLE/- KOLEKT/- KOLER/- KOLERA/- KONKREMENT/- KOTON/- KRAKT/- KRANK/- KRATON/- KREMENT/- KREML/- KREON/- LAKON/- LAKTON/- LAMEN/- LAMENT/- LANTAN/- LASER/- LONTAN/- MALAK/- MALON/- MANAT/- MASAKR/- MASER/- MAZEP/- MEHAR/- MENTON/- MERKAT/- MEZANT/- MEZERE/- NARAK/- NARKOT/- NEMAN/- NEMEZ/- NEPER/- OKZAL/- PELOT/- PENAL/- PENTA/- PENTAN/- PERSE/- PIKAS/- PREZENT/- PSALM/- RAFAN/- RAKONT/- REKLAM/- SAKAR/- SALAM/- SALON/- SANKT/- SARAFAN/- SARAK/- SELAKT/- SERAK/- SERAN/- SERAT/- SEREN/- SERPENT/- SPEKT/- ŜALOT/- ŜAMAN/- ŜANKR/- ŜELAK/- ŜRANK/- TANKA/- TOĤAR/- TOKEL/- TOLER/- TONAL/- TONEM/- ZAMENHOF/- ZENON/-.

Partoprenis tri konkursantoj: Grupo Esperanto-Conflent (2304 poentoj) KANTAREL/- ANAKREON/- EPIFONEM/- ALMANAK/- EKZAMEN/- KATOKAL/- PREZENT/-; Hèctor Alòs (1600 poentoj) ZAMENHOF/- ESPERANT/- ANATOL/- ARĤAIK/- LONTAN/- ARĤONT/- ŜRANK/-; Christian Pinard (1152 poentoj) KANTAREL/- KARAKOL/- RAKONT/- PENTAN/- ARKAIK/- PIKRAT/- KANTON/-.

Post la 3a Konkurso, la klasifiko estas jena: (1) Christian Pinard 8304 poentoj; (2) Grupo Esperanto-Conflent 7328 poentoj; (3) Hèctor Alòs 3600 poentoj kaj (4) Anonimulo 2224 poentoj.

GAJNIS PREMION CHRISTIAN PINARD. GRATULOJN !

Komencantoj: La gefiloj de d-ro Zamenhof

La kreinto de nia lingvo havis tri gefilojn: Adamo, Zofia kaj Lidja. Adamo sekvis la vojon de sia patro, eĉ superis lin, ĉar li laboris en varsovia **hospitalo** kiel okulisto. Li naskiĝis la 11an de junio 1888 kaj edziĝis kun Wanda. Ŝi naskis unu filon, Louis-Christophe Zaleski-Zamenhof, la solan nepon de Zamenhof, kiu ankoraŭ vivas.

La dua filo estis Zofia, ankaŭ **kuracisto**. Ŝi naskiĝis la 13an de decembro 1889. Lidja, la plej juna, naskiĝis la 29an de januaro 1904 kaj studis **juron**. Ŝi multe agis en la esperanta movado: instruis esperanton en pluraj landoj, skribis artikolojn por esperantaj gazetoj, aktivis en Universala Esperanto-Asocio, Cseh-instituto kaj iĝis **bahano**.

Kiam la germanoj eniris Varsovion en la komenco de la dua mondmilito, ili malliberigis aŭ mortigis la plej gravajn homojn de la urbo. Ankaŭ la gefilojn de Zamenhof: Adamo, kiu devis servi en la pola armeo, mortis verŝajne la 29an de januaro 1940. La aliaj du filinoj vivis siajn lastajn tagojn en la varsovia **geto** ĝis la translokiĝo en Treblinka, kie ili mortis iam post la somero 1942.

Nur Wanda kaj la nepo saviĝis el la geto, kvazaŭ la fajreto denove ekkreskus post longa ventego.

Gerard Escuer

Bahano: Ano de movado, kiu kredas je unu dio kaj serĉas la unuecon de la homaro.

Geto: Juda parto de urbo.

Hospitalo: Malsanulejo.

Juro: Aro de devigaĵoj por socio.

Kuracisto: Specialisto pri malsanoj.

Progresantoj: La kaŝuba

La kaŝuba estas slava lingvo, kiun antaŭ ne longe oni konsideris kiel simplan polan dialekton. Iel simile okazis al la astura kaj aragona lingvoj, tiom proksimaj al ni.

Kaŝuboj estas eta popolo, kiu loĝas en Pomerio, ĉe la Balta maro, okcidente de la pola urbo Gdansk [pole: Gdańsk; kaŝube: Gduńsk]. Entute ili estas proksimume 150 000, sed nur triono parolas la kaŝuban en la ĉiutaga vivo. Tio klarigas kial kaŝuboj ne konsideras sin aparta nacio. Fakte, kiam Pomerio apartenis unue al Prusio kaj poste al Germanio, la poloj **pledīs** por posedi aliron al la Balta maro. Pro tio Pollando taksis la kaŝubojn kiel samnaciaojn, surbaze de la lingva proksimeco.

La kaŝuba vortaro enhavas multajn germankaj pol-devenajn vortojn pro longa kunvivado de tiuj lingvoj, tamen estas multaj eroj de la malaperinta prusa lingvo, el la balta grupo. Alia fakto pri la kaŝuba estas ĝia skribado laŭ la **dialektoj**, do la **gramatiko** ne estas unueca malgraŭ, ke hodiaŭ kelkaj kaŝubaj fakuloj klopodas elformi unuecan lingvon. La **akcento** de kaŝubaj vortoj, krom norde, kie la akcento estas neregula, falas sur la unuan **silabon**.

La plej grava kaŝuba verkisto dum 19a jarcento estis Florian Ceynowa, kiu simpligis la skribadon. La patrino de la fama nobel-premiito Günter Grass estis kaŝubino. Nun la kaŝuba lingvo estas instruata en kelkaj lernejoj, eĉ ekzistas kaŝubaj radiaj kaj televidaj elsendoj.

Gerard Escuer

Akcento: Plifortigo de vortero, vorto aŭ vort-grupo.

Dialekto: Regiona parolmaniero.

Gramatiko: Reguloj pri la ĝusteco de lingvo.

Pledi: Defendi aferon.

Silabo: Vortero.

Abonu viajn revuojn!

KEA peras konsiderindan nombron da esperanto-revuoj, kredeble la plej interesajn. Ni listigas ilin laŭteme. Se vi ne trovas vian ŝatatan, ne hezitu peti ĝin al ni.

Movadaj

La revuo **Esperanto** estas la oficiala organo de Universala Esperanto-Asocio. Ĝi enhavas artikolojn pri la movado en diversaj landoj, pri kongresoj kaj pri movada strategio. Ĝi informas ankaŭ pri novaj libroj en esperanto, ofte kun recenzo. 11 x 24 paĝoj, preskaŭ A4. 36 eŭroj. (KEA peras ankaŭ la membrokotozajn de UEA: membro-abonanto kun Jarlibro, 56 eŭroj; junuloj ĝis inkl. 29 jaroj, kun *Kontakto*: 22 eŭroj)

La Ondo de Esperanto estas bone redaktata internacia forumo de raportoj kaj opinioj el diversaj tendaroj de la esperantismo. Ĝi enhavas ankaŭ literaturajn kaj kulturajn paĝojn kaj elstaran skipon de regulaj kunlaborantoj. Rusio, 12 x 20 p. A4. 27 eŭroj.

Heroldo de Esperanto estis transprenita en 1997 de Kooperativo de Literatura Foiro, kaj de tiam fariĝis la podio de ĝia tre aparta formo koncepti esperantismon. 16 x 4 p. A3. 32 eŭroj.

Pedagogiaj

Kontakto estas la socikultura magazino eldonata de TEJO kaj vigle redakta de Ĵenja Amis. Ĝi ne enhavas artikolojn pri la esperanto-movado, sed pri la mondo

kaj vivo, kvankam ne pri aktuala politiko. Precipe por junuloj kaj lernantoj. Kelkaj artikoloj en facila esperanto, kun uzo de nur la 520 aŭ 1000 plej oftaj vortoj de la lingvo. 6 x 16 p. A4. 17 eŭroj (kolektiva abono per KEA); Rekta ricevado: 22 eŭroj.

Komencanto estas revuo por ĉiu, kiu lernas, posedas aŭ instruas esperanton. Speciale taŭgas por kursoj, grupoj, societoj. Enigmoj kaj konkursoj, kaj ankaŭ artikoloj el diversaj landoj pri la lingvo, la literaturo, la movado kaj ties historio. 6 x 16 p. A4. 15 eŭroj (kotizo por 2005).

Juna Amiko. Por lernejoj kaj aliaj lernantoj (kaj ties gvidantoj). Rakontoj, ludoj, ekzercoj kaj artikoletoj pri la historio de la esperanto-movado. 4 x 28 p. A5. 14 eŭroj (kotizo por 2005).

Internacia Pedagogia Revuo estas la revuo de la Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj kaj enhavas raportojn kaj artikolojn pri la instruado de esperanto. 4 x 40 p. A5. 18 eŭroj (kotizo por 2005).

Aliaj

Monato estas magazino sendependa, kun raportoj, artikoloj kaj debatoj pri politiko, ekonomio, kulturo, turismo kaj ĉiaj aferoj de la moderna vivo. Unika re-

vuo en esperanto kaj tre rekomendinda. 12 x 32 p. A4. Abono antaŭ la 1a de novembro: 39 eŭroj. Poste: 41 eŭroj.

La Jaro estas poŝkalendaro de *Monato*. ĉ. 80 paĝoj, A6. 5 eŭroj.

La Kancerkliniko sin taksas “ajnistata” kaj “skandalema”. Ĝi entenas riĉan kaj tre varian enhavon de noveloj, poemoj, bildstrioj. Ĝi estas socie kaj politike engaĝita kaj ankaŭ prikomentas novaĵojn de la esperanto-mondeto. Abono por kvar sinsekvaj numeroj + kromnumero (plej ofte literatura). 4 x 24 p. A4. 21 eŭroj.

Etnismo estas la organo de la Internacia Komitato por Etnaj Liberecoj. Ĝi enhavas buntajn kaj detalajn artikolojn pri minoritatigitaj popoloj tra la mondo tre vigle redaktataj de Nicole Margot. 3 numeroj, sume 36 p. A4. 10 eŭroj. Membreco en IKEL: 20 eŭroj

Literatura Foiro estas la organo de Kooperativo de Literatura Foiro. Ĝi estas principe kultura revuo kun tre interesa enhavo, grandparte literatura sed ne nur. Kiel organo de LF-Koop, ĝi enhavas ankaŭ multajn artikolojn laŭ ties vidpunkto. 6 x 56 p. A5. 30 eŭroj.

